

LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

REVISTA TEATRAL

—Repara, noya, cómo están aquests teatros. ¡Tot es qüestió de pobres!

DIARIOL

CRONICA

CRECH que 's titula *Sociedad artistica y literaria* la qu' en la present senmana, inseguint la costum de altres anys, monopolisa 'l Saló Parés. Pero 'l nom es lo de menos. Se tracta de una societat fundada mitj en broma y que treballa molt en serio, ben al revés de algunas otras que 's fundan molt en serio y 'ls seus treballs resultan una verdadera broma.

Set ó vuit artistes (á deu no crech que hi arribin, ni volen arribarhi), habituals concurrents á la tertulia que casi cada día cap al tart se forma á ca'n Parés, son els que constituheixen la societat. Els membres que la componen, á part dels sempre agradosos esplays que proporciona 'l tracte quotidiá, tenen contreta la costum d' exposar colectivament una ó dos vegadas l' any algunas de las sevas obras.

¿Y qui son aquests artistes? Els Urgells, pare y fill, en Feliu D'Lemus, en Brull, en Tolosa, en Tamburini, en Soler de las Casas, en Graner y no sé si algún altre. Las obras que solen exposar corresponen á la seva fama.

Alguns dels artistes se mantenen dignament en el seu lloch, ó per millor dir en la esfera peculiar que han sapigut crearse y que 'ls dona un segell de personalitat ben característica... Altres empero, més atrevits—y 'n son perque poden serne—proporcionan al visitant de l' exhibició agradables sorpresas.

En aquest cas se troban en l' actualitat en Ricart Urgell, una de quals obras, la que ocupa el lloch preferent de la testera principal, demostra que 'l gran Zuloaga no va sol pel camí que ha emprés; en Feliu que revela l' amplitud de sas facultats en sas notables impresions bretonas, y en Graner... el gran Graner, ab son genial «*Enterro del Carnestoltas*»

•••

Per en Graner especialment escrich avuy aquestes ratllas que no son de crítica artística, sino de crónica barcelonesa.

Havía sentit á parlar de aquesta obra, concebuda y executada en poquíssims días de febril inspiració; pero no havia tingut ocasió de véurela, per quant molla encare, va anar directament del taller del artista al saló de París. Tenia 'l propòsit de portarhi son gran quadro «*Pesca á la encesa*», quan li feren avinent que no podia tenirhi cabuda, á causa de son tamany extraordinari. Llavoras fou quan se decidí á pintarne un de nou. L' esbojarrada festa del Carnestoltas, que bullia aquells días pels carrers de Barcelona li proporcioná l' assumpto... Y tenint l' assumpto ja ho tingué tot; als pochs días el quadro estava llest. ¡Y quin quadro! Una mescla d' alegría grotesca y de tristesa íntima, resolta á la manera genial de Goya.

Aquest quadro es l' últim de la darrera fornada del gran artista... l' últim y brillant esforç del seu pinzell privilegiat. Una improvisació que serví de coronament á una tasca empenyadíssima. La mostra evident de que 's mantenia més fresch y més potent que may després del gran esforç y del inmens treball que representava aquell esplet de telas ab que omplí l' any passat el Saló Parés, destinadas á diverses Exposicions y principalment á la de Madrid.

•••

¡Quin xicot es en Graner! Sempre vibrant, fins quan experimenta cansanci, decepció y aburriment pel seu art.

Un día varen dirme:—¿Qué no ho sabs? A n' en

Graner en menos de un any li han tocat tres herencias. Es rich: ja no ha de mirar per la vida.

—Me 'n alegro—vaig respondre.—Ara sí que pintarà... y pintarà al seu gust y no com fins ara, al gust del altres, al gust dels *amateurs* y dels marxants que 's disputan els seus tipos de taberna, las sevas nits de lluna, las sevas nenas dels globos lluminosos, fentli apurar fins al infinit aquestas troballas.

—Donchs t' equivocas: ja no pinta: ara fa música.

Y van innovarme que havia agafat un' afició boja per l' art dels sons. Que havia pres professor de música y havia comprat piano en un sol día, de repent, com si se li fes tart, y que 's passava 'l día solfejant y teclotejant. Fins en sos viatjes de Sarriá á Barcelona llegia música.

A pesar de tot, jo vaig creure que tot aixó ho feya pera reposar, pera distreure's momentáneament del seu art ab un art nou; pero pera tornar á agafar els pinzells un altre día, ab més dalé que may, afanyós d' obrirse nous camins, d' emprendre nous rumbos.

Com de fet, aixís resultá.

Fruyt assahonat de la nova escomesa sigué aquella brillantíssima exhibició de ca'n Parés, aquella fornada de quadros magistrals entre 'ls quals s' hi contavan la *Pesca á l' encesa*, el *Cambi de gresol*, els *Carabiners á la platja* y tants altres qu' excitaren l' admiració del públich. En Graner enviá la major part d' ells á Madrid... y ¡trist es dirho! allí quedaren ofegats, colocats en els sitis pitjors de las salas... incompresos perque no sigueren vistos...

•••

¿Comprenen ara la causa de qu' en Graner experimenti un nou aburriment per la pintura? ¿S' expliquen com ja no 'l trobin en el taller, allí ahont vivia sempre, desfogant la seva febre, pinzell en má, sempre actiu y entussiasta?

Avuy passa 'l día en la *Sala Mercé*. Allá ha anat á consolar-se de la decepció, del desengany que va sufrir.

Hi ha enamorats que per olvidar las sevas penas se donan á la beguda y á la crápula. Una cosa per l' istil ha fet l' artista, sense ser crapulós, ni borratxo. S' ha forjat la ilusió pessimista de que se li aplanava 'l pedestal que li havia alsat la justa admiració del públich, y al creure's colocat al baix nivell del vulgo, s' ha fet empresari de un cinematógrafo.

¡Quina tristesa!

Aquest sentiment de tristesa l' experimentarem el día de la inauguració, y no perque la *Sala Mercé* no sigui artística en la seva disposició y en alguns dels seus intents..., sino perque no resulta tot l' art somiat de aquests intents, com n' es un exemple la Visió de Montserrat, petita, sense ambient, migrada, casi infantil... una lamentable equivocació. Y sobre tot perque es de sentir que un artista dels mérits y condicions de 'n Graner esmersi el seu temps, la seva activitat, las sevas iniciativas y la seva fortuna en empresas de aquesta índole.

Per aixó la mateixa tristesa que m' invadía 'l día de la inauguració de la *Sala Mercé*, continuo sentintla cada vegada que hi passo per davant, y may l' he sentida tan fonda y tan viva, com diumenje, al tornar del carrer de Petritxol.

Al verdader, al genuí Graner, vareig deixar-lo en el Saló Parés, palpitant d' emoció artística y vencedor fácil y briós de dificultats insuperables, resoltas ab la magia del color y de la llum... A la *Sala Mercé* no hi havia l' artista vibrant, sino l' home infundadament desilusionat que 's castiga, y vcl olvidar... Pero estém segurs que no ho conseguirá.

Prompte haurá de veure que 'l mon pertany als que lluytan y no als que s' abaten y 's donan á la

LA VILA DEL OS Y LA CIUTAT DELS COMTES

—Ja ho veus, noble Barcelona:
ifent per forsa 'l «cosso blanc»

—¿Y jo? Mira cómo me trobo:
ifins als jonolls dins del fanch!

primera contrarietat. Y si 'ls que lluytan disposan d'armas de tan bon tremp com las de 'n Graner, llavoras l'afany de vencer recobra en l'esperit la forsa que proporciona la plena seguretat de conseguirho.

P. DEL O.

¿PERQUÉ?

¿Perque ploras ay mfa, perque ploras?
¿perque 't veig sempre aixís desconhortada?
¿es que de mon amor ja estás cansada?
¿es que algun be perdut tal volta anyoras?
¿Es que trobas prop meu llargas las horas?
¿es qu' estarás ab mí potsé' enutjada?
jo sols tristura veig en ta mirada...
mes com mes trista 't veig mes m' enamoras,
¡Com me plau veuret trista vida mfa!
Qué temps fa que ho estás, qué temps que dura,
tant com del cor me manca l'alegría,
puig li tanca sas portas la tristura
com la llosa á la llum, quan en clar día
deixan un mort á dins la sepultura.

EMILI COCA Y COLLADO

Febre d' or

De Barcelona sí que ab rahó 's pot dir que 'ls disgustos no li fan perdre la gana.
A pesar del trastorn que 'l brutal atentat del ca-

rrer de Fernando li ha ocasionat, no hi ha manera de descriure l'entusiasme ab que la gent s'ocupa enguany de la rifa que 'l pròxim día 23 ha de celebrarse á Madrit.

Ja he perdut el compte de las personas que, tremolant d'emoció, m'han explicat tot lo que farán si, per carambola, 'ls arriba á tocar la grossa.

—De tenir aquesta xiripa,—m' deya, l'altre día, un senyor á cal barber, mentres s'esperava perque li prenguessin el pèl,—me compro una casa al Ensanche, una torra á Caldetas y un cotxe de dos caballs, y ni 'l rey será més felís que jo.

—¿Que vol dir que 'n son de felissos els reys?

—¡Ja ho crech que sí! ¿Cóm no han de serne, ab el sou que cobran?

Altres las pegan per un cantó diferent y asseguran que si la sort, com ells esperan, els protegeix, fugirán d'ostentacions y publicitats, que excitan la agena codicia y no fan més que crear conflictes als homes.

—¡Cál—diuhen:—Si troyém la primera, una bona compra d'Exterior, un amagatall ben segur per ocultarlo... y 'l que vulgui saber, que vaji á Salamanca.

—¿Y si no treuhen la primera, ni la segona, ni cap?

—Llavoras no farém res, ni 'ns cuydarem de la rifa de Madrit en tots els días que 'ns quedan de vida.

El fenómeno es curiós y cada any sol repetir-se ab exactitut matemática.

Un fulano compra un décim en el qual, com es de suposar, funda l'home un món de rosadas esperansas.

Vé 'l sorteig y, com es de suposar també, no treu ni un miserable reintegro.

Explossió de malediccions y paraulas groixudas.

EL VIATGE DEL SENYOR LLUCH

—No hi ha més, vaig a Madrit
y cal tenir conseqüència:
haig de donar també varas
á totas aquellas Verges.

—¡May més rifas! Un timo, un *papa-dinero*, un enganya-bobos. ¡Malehidas siguin ellas y 'l poca-solta que las va inventarl.. ¡Ah! ¡May més, may més!

Pero passen vuyt, deu, onze mesos, y al entrar al Desembre, el nostre desenganyat héroe torna á sentir á parlar de bitllets y apuntacions pel sorteig gros.

De moment, las sevas ilusions desvanescudas y 'l seu portamonedas ferit li recordan el jurament que antany va fer sobre 'ls trossos arrugats d' un décim infame; pero poch á poch la indignació cedeix, l'odi va esmortuhintse, l'arbre de la esperansa, en aparència sech, treu dissimuladament nova brotada y, per últim, acaba l'home fentse aquesta afalagadora reflexió:

— Cert que l' any passat no vaig treure, pero, ¿per qué aquést ha de succehir també lo mateix? Casi casi qu' es excessiva pretensió el volguer que apenas ens posém á requebrar á la sort caygui aquésta rendida en els nostres brassos. Per altra part, no posanhi, es impossible treure, donchs, com diu el ditxo, qui no s' arrisca no pisca.

Y acaba per tornar á enredarse ab aquella rifa de la qual havia promés no recordarse'n may més, ab la circumstancia agravant de que si l' any passat va gastarhi deu duros, aquest se'n hi gasta vint.

Lo que diu ell, volguent cohonestar la enormitat del seu despilfarro:

— Com més amplas siguin las telas, més fácil es que hi caygui algún aucell.

Es la mateixa teoria d' una senyora que, poch ó molt, posa cada any en els bitllets dels amichs, en els dels coneguts dels amichs y en els dels vehins dels coneguts dels amichs, venint al últim á succehir que interessa en tants bitllets que, fins en els cassos en que treu, un cop sumat y restat, encare resulta que hi pert alguna cosa.

En vá las pocas personas qu' en aquest país saben de contar insisteixen cada any en que 'l vici de la rifa es un dels més disbaratats y perniciosos que figuran en l' extens repertori de la tontería humana. L' afició, en lloch de disminuhir, creix més y més cada día, y no es aventurat pronosticar que, de seguir aquest moviment ascendent, dintre de no gaires anys únicament hi haurá aquí espanyols de dugas classes: espanyols bitlletayres y espanyols que comprarán bitllets.

Individuo conech jo que, convensut de la insustancialitat de la rifa, no té empaig en declarar en alta veu que 'l que 's gasta un céntim en aquest joch

d'atzar es un beneyt de la més degenerada especie; pero, tot just ha acabat de fer aquesta manifestació, s'posa 'l barret y, ben embossat ab la capa perque ningú 'l conegui, se'n va, arrossegantse per las parets, fins á un establiment de loterías situat en un barri ben apartat, y allí s'gasta en bitllets tot lo que té... y devegadas fins lo que no té.

Baix l'apariencia tranquila que la ciutat presenta, Barcelona, ara com ara, bull, arbolada per la febre d'or que la enlluernadora llista de premis publicada pel Govern ha engendrat en tots els esperits.

—¡La grossa!—exclaman els interessats, contemplant ab delicia la interminable colla de zeros que figuran en el premi primer:—¡La grossa!.. ¿Per qué la sort no ha de poder fer que'm toqui á mí?

¡La grossa!... ¡Ben dit! Posats á demanar ¿per qué s'han de contentar ab una de petita?

Lo més trist es qu'enguany, segons remors que ab insistencia circulan, la primera 'ls barcelonins se l'haurán de pintar.

Del cert, encare no se sab quí l'ha de treure, pero's dona casi per descomtat que la treurá en Maura, ó en Nozaleda ó 'ls vehins de Carcabuey.

Que en el present moment histórich son, com ja saben vostés, las personas de més *viso* d'Espanya.

A. MARCH

RARESA

Tením á casa un gátas
y una polleta bufona
que vá comprarla la dona
perque pongués al sé el cas.

Quan es hora de dinar
puntual el gat ja m'espera:
té gana y té la fatlera
de venirme á saludar.

Sab prou bé que una mueca
li pago posantli al plat
(á casa te plat el gat,)
bona mesura de teca.

Devegadas dels vehins
venen gats y á voltas gossos
afamats d'escurar ossos
ó be de tastar bossins,

quan lo que troban si acás
el gat no está de campana
son uns *ganxos* de romana
y estirat un bigotás

y una boca esbufegant
y un pel talment d'erissó
y els ademans del lleó
que fa rotllo al seu voltant.

Partidaris decidits
de la libertat que's gosa,
d'acort jo y la meva esposa
tan bon punt sentím els crits

de la polla que s'anyora
tota sola empresonada,
ja la tením arre glada:
li obrím la porta y á fora.

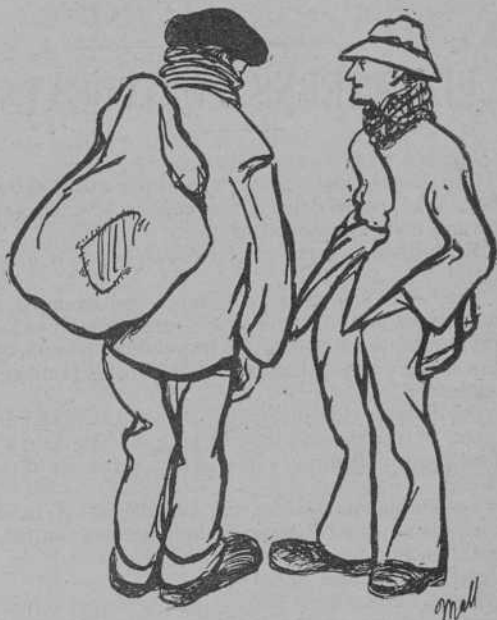
Llavoras vé al menjador
á disputá 'l menjá al gat
y es quan el gat apocat,
suposo que agafant por,

davant del bech aixerit
de la contrincan', s'aparta
y es quan la polla s'afarta
á *tutti plé* y ab delit,

y escura 'l plat ademés
de lo que cau de la taula,
sense anyorar la berjaula
al gat vensut, escomés.

M'entrebanca 'l pensament
aquest dupte qu' es vritat:

INTERVIEW

—¿Quánt te fas al día cullint paperots?

—Segons: ab papers ordinaris, acostumo á fer una peseta, pero quan entre ells hi trobo algun bitllet del Banch... faig una mica mes.

COMENTARI CASSAT AL VOL

—¿Qué te'n sembla d'aquesta *Segunda*?
—Una infundiosa de *primera*.

—¿Com es que á voltas el gat
es cobart y altras valent?

J. COSTA POMÉS

ELS ETERNS EQUIVOCATS

Aquests tranvías son deliciosos.

Com el cego del quento, que ni per casualitat endavinava 'l color dels caballs que se li posavan al davant, no n'ensopegan ni una.

Mil vegadasaurán tingut vostés ocasió d'observarho.

Tractan d'atravessar la Rambla, per exemple, de la Portaferriassa al carrer del Carme, y 's troban ab que son tants els cotxes del tranvía que passen, que fins al cap de mitj' hora no poden vostés realisar el seu intent.

Desitjan un altre día, trobantse en el mateix punt, agafar el tranvía pera anar al port, ó á Gracia ó allá hont sigui, y llavoras succeheix al revés: no 'n passa cap.

No sembla sinó que 'ls inglesos, després d' haver-nos pres el pel á Gibraltar, vulguin encare continuar fastidiandnos en els mal escombrats carrers de la ciutat dels comtes.

Rahó tenia aquell fillosop de café que, definint aquest sistema de locomoció, deya una vegada:

«El tranvía es com el purgatori: no més resulta beneficiós pels que l' han inventat.»

Pero encare, comparat ab altres inconvenients que té, el de la inoportunitat de temps es *peccata minuta*.

En lo que 'l tranvía está sempre complert y deplorablement equivocat es en el ram de la seguretat de las personas.

No hi ha día que no recullim de la seva torpesa una proba més ó menos sagnanta.

Un individu, retratada en la seva cara la felicitat més complerta, 's passeja pel carrer.

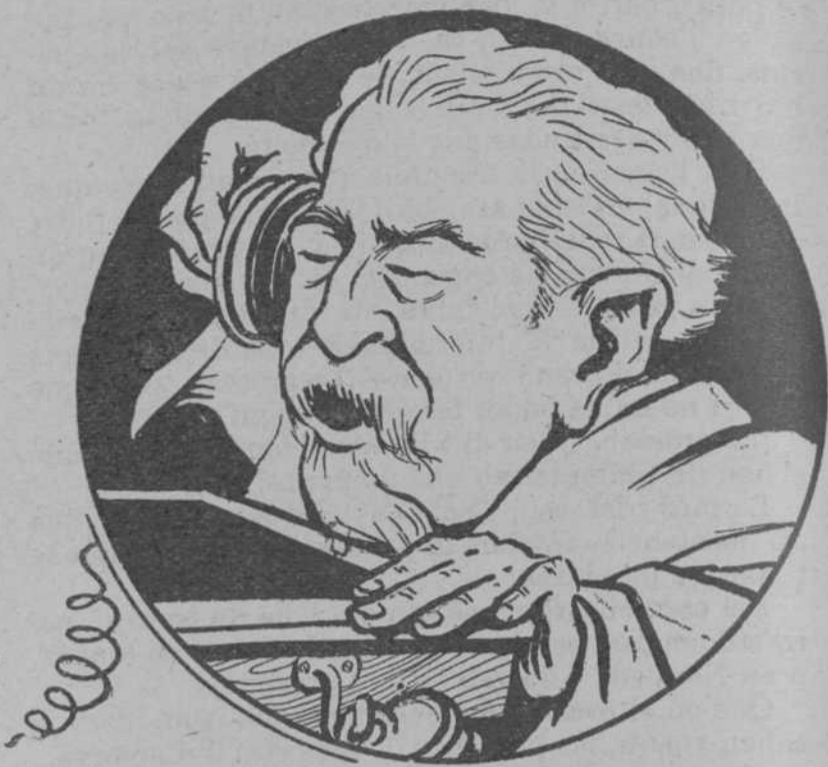
Tot li somriu. La xicota qu' ell pretenia li ha donat el sí, acaba de cobrar la primera, el dentista li ha arrencat un caixal que 'l feya sufrir horrorosa-

DE MADRIT A BARCELONA

EN QUEROL:—Diu que m' envían el bloch...
¡Ara comensaré l' obral

DE BARCELONA A MADRIT

EN PITARRA:—¿Li envían? ¡Gracias á Deu!
¡Ay! ¡Quin bloch m' ha tret de sobre!

ment, un oncle vell que 'l deixa hereu está gravísim...

De repent, apareix un tranvía qual cotxero en compte de mirar endavant está fentla petar ab una criada aragonesa que ve de la plassa, y ¡cataplóm! embesteix al home felís que, pensant en l' oncle, en el caixal arrencat, en el sí de la promesa y en la grossa que ha tret, s' ha olvidat de que en la major part de las nacions civilisadas hi ha tranvías... y aquí quedan desvanescuts tots els seus somnis de color de rosa.

El cotxero fuig, el cobrador para el cotxe... y entre un municipal y varis transeunts recullen els bossins d' aquell home ditxós, tan llunyá, un minut avans, de la idea de la mort.

Ara girém la medalla y relatém un fet, tan autènticament histórich, que va ocorre l' altre día al carrer del Bruch:

Per motius que no s' han esbrinat del tot y que en realitat no 'ns interessa gran cosa, un fulano estava cansat de la vida.

—¿Cóm ho farás—degué dirse ell—pera matarte d' una manera senzilla y económica?

Y pensant pensant, va atinar en el tranvía.

L' espera, en efecte, al bell mitj del carrer referit, y al punt que la inmensa baluerna anava á passar, ¡zas! s' ajeu sobre 'ls rails y deixa que las rodas impassibles compleixin ab el seu deber.

Pero ¿qué fa llavors el tranvía? En lloch de seguir endavant com de costum, s' atura en sech sense arribar á tocar al suicida, y 'l pobre home 's veu obligat á alsarse, brut de pols y ab el seu plan completament desbaratat.

¿Pot donarse, en un carruatge públich tan acostumat á aixafar á gent plena de vida y d' ilusions, equivocació més garrafal que aquesta?

Ara que diu que l' arcalde está redactant un reglament especial pels tranvías, valdría la pena que, en vista dels fets que acabém de narrar, tingués la previsió de incloure en el seu treball els següents articles:

«ARTICLE (es una suposició) 108:—Tot tranvía que mati á una persona que no té ganas de morir-se, pagarà la multa de tant...

ARTICLE 109.—Tot tranvia que deixi de matar á un individu qu' está resoltament decidit á no viure, pagarà la multa de quant...»

La única dificultat que queda pera solventar es aquesta: ¿Quina multa haurà de ser més grossa? ¿La segona ó la primera?

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

RAZAS SUPERIORES Y RAZAS INFERIORES Ó LATINOS Y ANGLO-SAJONES por N. COLAJANNI.—Aquesta obra, que compien tres petits volums forma part de la excelent *Biblioteca Sociológica internacional* que dona á llum la Casa d' Henrich y C.—Colajanni es un notable professor sicilià, molt erudit en ciències antropològiques y sociològiques, que vé ab aquest estudi á ficar basa en la tan debatuda qüestió de las rasas.

Segons la seva especial manera de veure no 's pot admetre l' existència y subsistència de rasas puras y destacadas, distintas las unas de las otras desde 'l moment que totes se mesclan y 's modifícan. Tampoch se pot donar per establerta com á definitiva y immanent la superioritat de uns pobles sobre 'ls altres. Tal que avuy está en visible decadència, havía marxat en altres temps á la vanguardia del progrés. Tal altre que avuy ocupa 'l primer lloch, relliscará demà per la pendent de la decadència. L' alarse y caure no es qualitat innata de cap col·lectivitat humana, sino de causas externas y agenas á la seva manera de ser. Fins se pot senyalar una especie de ley general que determina aquestas alternativas fatals del enlayrament seguit de una depressió, y de una depressió seguida de un enlayrament.

Colajanni reforena las sevas doctrinas ab un análisis molt nutrit de dades y observacions, referent á las nomenadas rasas anglo saxona y latina. Ab gran perspicacia senyala las qualitats y defectes de l' una y de l' altra, y posa de relleu els motius que l' induheixen á ser optimista respecte á la seva estimada patria, l' hermosa Italia, avuy en plena y segura marxa de regeneració.

Llegint nosaltres la seva obra y lamentant l' auto depressió que impera en nostre país, no podém menos d' exclamar:—¡Quina llástima que Colajanni no sigui espanyoll! ¡Quina llástima que á Espanya no surzeixi avuy

un esperit tan ilustrat y alentador com el del ilustre professor sicilià!...

AMOR TRIOMFANT.—Poemet de 'n FAUST CASALS Y BOVE. Fou premiada aquesta obra en el Certámen de la Societat *Clarís* celebrat el 19 de juny últim, y vá precedida de un prólech molt atinat de 'n Suriñach Senties, que desentranya las sevas bellessas, sense excusar els seus defectes.

De poema líric ha de calificarse y en ell l' autor revela sas condicions de poeta, exhalant l' amor que sent per tot lo que 'l rodeja y per tot lo que pren cos en las visions del seu esperit per la Naturalesa, per la Vida, per la Patria, per l' Humanitat, per l' Infinit.

Se mostra sempre enlayrat, y si alguna vegada decau no podent acabar de véncer dificultats de forma, aquestes defectes casi sempre serveixen de contrast á las moltas bellessas que conté 'l llibre.

Vegis, per exemple, si pot definirse millor y ab més acert el sentiment de patria:

«Allí hont s' hi troba goig en morir y viure;
allí hont totes las cosas se 'ns assemblan;
hont tot ho enteném y 'ns sembla nostre;
shont hi havém jugat de criaturas
y d' homes estimém: allí es la Patria.»

Si l' obra estigués tota á n' aquesta altura, podríam dir del Sr. Casals:—Veus aquí un mestre!

ALTRES LLIBRES REBUTS:

∴ *Sombras de mi patria*.—Novela de A. Mallo Herrera. —Tanca aquesta producció marcada tendencia política y está escrita ab verdadera brillantés.

∴ *Violetas y campanillas*.—Poesías de Francisco de P. Vilanova y Pizcueta.—De tot hi ha en aquesta colecció de versos y fins per haverhi de tot, no hi faltan ripis. ¿Perque s' ha d' escriure en vers rimat, lo que pot dirse tan fàcilment en prosa?

∴ *Navegación aérea Aviación, mejor dicho Avegación. Su solución puesta al alcance de todo el mundo*, por Cristóbal Juandó y Rafecas.—L' autor d' aquest folleto dona compte en una forma amena de sos estudis, traballs y experiments, encaminats á resoldre 'l gran problema de la navegació aérea. Confessém la nostra falta de competencia pera jutjarlo. Pero desitjém que trobi totes las facilitats pera que 'ls seus pensaments se converteixin en una realitat *volable*.

RATA SABIA

MÚSICA ESTUDIANTIL

Sinfonía de la zarsuela *Las vacaciones*.

Els Demòstenes

—Pero, senyors, ¿han olvidat vostés la ley del 27 de Maig de 1876, capítul 3, article 84? ¿No recordan els preceptes de la Real Ordre de 13 de Novembre de 1901, article 8, párrafo según?

—Yo creo que servimos mejor al pueblo procurándole 5 céntimos de rebaja en el precio del pan, que no echándole cinco bonitos discursos.

—A mí no hay quien me saque de mis casillas laicas. Cuando últimamente fuimos á Zaragoza, ante la misma Virgen del Pilar lo dije: «La única manera de curarnos... es prescindir del cura »

—En fí, voldría que 's fugís de discussions bissantinas, que s' iniciés un verdader renaixement y que tots els documents municipals s' escriguessin en gòtich.

de la Casa Gran

—Demano la paraula pera combatre la proposició que ahir se va presentar, la que ara acaba de presentarse y las que 's presentin durant tot l' any que vé.

—¿Callar jo per aquesta majoría? ¿Jo, que hi enra honat á las instituciones cara á cara? ¿Jo, que he organiat l' *ajedrez vivan!* ¿Jo, que ballo la sardana de la manera mes mascle y aclaparadora que s' ha vist al món?

—De totas maneras, jo entench que, entenentnos com ens hauríam d' entendre... ¿M' entenen?... Donchs... entesos.

—¡Qué tanta pu... silanimitat! ¡Aquí lo que 's necessita es emprendre obras, obras, moltras obras! Jo ja deixaré 'ls taulóns.

P. JARDI

PRINCIPAL

L'italià Testoni, autor de la comedia titulada *El no sé què*, ho es també de la que ab el títol de *La Kermese* acaba de ser posada en escena per la companyia de la Tubau. Ni en l'una ni en l'altra demostra tenir la fibra, ni la vis còmica que constitueixen la forsa dels autors dignes de ser tradubits ó que caracterissen á las obras trasplantables. Tal vegada en son idioma original ofereixi condicions que s'atenusen al passar á la escena castellana, tan mirada y remirada en adoptar determinats atreviments.

La *Kermese* se limita á la presentació de alguns tipos que resultan excessivament exòtics, y com sigui que l'acció s' desrolla molt lánquidament, no arriba á interessar del tot.

En l'execució s' distingiren las Srtas. Sala y Carbone y 'ls Srs. Llano, Amato y Mendiguchia.

Una noticia satisfactoria.

Contra lo que s' assegurava 'l Sr. García Ortega continuarà formant part de la companyia de la Tubau.

LICEO

Queda probat una vegada més que 'l públich de Barcelona continua essent encare l'apassionat del tenor... quan el tenor es dels que s' fan pagar, á un tant alsat cada nota.

En aquest número se troba en Marconi, que s' defensa molt bé dels anys, puig no sols conserva la seva veu en tota la puresa nadiuha, sino que ademés sembla haver adquirit una major seguretat, que li permet dominar millor que avants el seu sistema nerviós.

Es un verdader *divo* en tota l'extensió de la paraula.

Se presentá ab *Rigoletto* alcansant una serie de justas ovacions. En la famosa *canzonetta la donna e mobile* y no la *dona immobili* com diu ab totas dugas potetas el crítich (?) de *La Perdiu*, alcansá un éxit colossal, fentli repetir el públich fins á quatre vegadas, y realisantho sempre en Marconi en una forma diferent. El públich se derretia de gust.

Rival d' ell, sino superior, pel relleu artístich que dona al personatge, tant en la interpretació com en el cant, se revelá 'l barítono Sanmarco. Es impossible realzarlo tal com ho fá ell posant á son servey tot lo que té, la figura, las facultats vocals y l'ánima entera. El *Rigoletto* de aquest privilegiat artista es dels que fan admetlla: es dels que quedan com un detxat de perfecció.

¡Quina llástima que no disposés de una tiple mes segura y afinada que la *Brambille!*... ¡Quant mes haurían sobresortit en son conjunt els duos del segon y del ters acte, y 'l quarteto del últim!

Pero en ff: gran cosa es sentir en una mateixa obra á un gran tenor y á un gran barítono, que figuran avuy entre las sumitats del art lírich.

Se portaren bé en son respectius papers la Lukacesca y en Torres de Luna, y 'l mestre Goula Fité s' feu aplaudir ab justicia en la conducció de l'orquestra.

En la segona representació de la mateixa ópera el gran Marconi, que, segons noticias, estava indisposat, fou substituït per en Dani que s' presentá, sense haver tingut temps ni tan sols per ensajar.

Te una veu de poch cos; pero en cambi molt dúctil y afinada. El públich l'acullí ab simpatía y li tributá una verdadera ovació en la *canzonetta*, que cantá també ab molt desembrás y lluhiment.

CATALUNYA

Una nova obra, cusina germana de *La borracha*. Se titula *Los zapatos de charol* y com aquella ha sigut tallada á la mida y pera lluhiment de la Loreto Prado que á Ma-

drit se cansa de representarla. Aquí la sustitueix la Martí y precisa confessar que fá tot lo que pot pera lluhirs'hi

Filla l'obra de la colaboració del Sr. Jackson Veyan y 'l Sr. Paradas (un nom nou en el teatro), l'acció se reduheix á presentar un capritxo de sabater, que olvida á la propia per una camarera de horxateria. Per fortuna la propia te una germana molt aixerida, que descubreix l'enredo y dona una bona llissó al seu extraviat cunyadet. y tot se acaba bé.

Hi ha en l'obra alguns tipos ben apuntats, y bastants xistes. De sas situacions la culminant es convencional. No s'está tan distret quan se vá á la horxateria á veure la paya, pera trobarse en lloch de aquesta, á una filla, nena de poch anys. Pero bah! En el teatro, ab una mica de bona voluntat y ab una fregadeta de polvos de mirall, passen moltas pessetas falsas.

La música del mestre Crespo es molt ruidosa; pero també bastant ramplona. El públich, com de costum, fa repetir cinch ó sis vegadas un couplet assahonat de alusions políticas.

Alguns dels actors, poch segurs dels seus papers, anavan la nit del estreno una mica massa enganxats á la veu del apuntador. El públich els hagué de cridar al ordre.

No obstant, l'obra feu riure bastant, y al final sigué aplaudida.

N. N. N

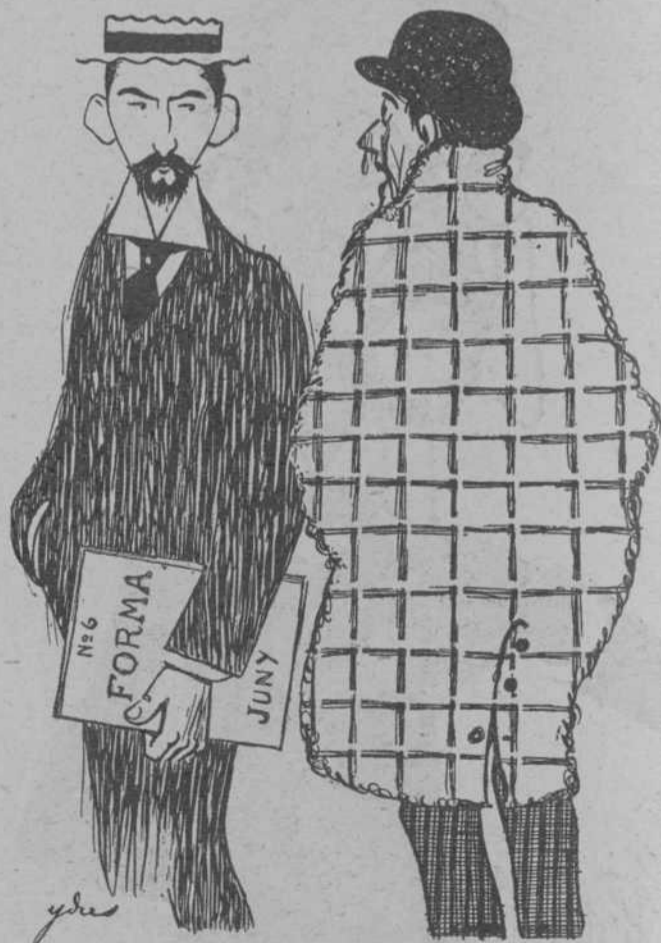
AMOR PAJARIL

Premi en el certamen festiu organísat per la agrupació coral TUPINAMBA.

Es una hermosa tarde d'istiu;
d'un gran rellotje tocan las set;
y al cim d'un arbre de prop del riu
parlan baixet
una cardina y un pardalet.

De branca en branca saltironant
sembla que juguín á caball fort;

PER SIS MESOS MES Ó MENOS...

— ¿Tan á la fresca, Sr. Miquel, en ple Desembre?

— Els de *Forma* gastém un altre calendari: per nosaltres encare som al Juny.

SOBRE ALLÓ

—¡Ah, si jo pogués descobrir el que va tirar-la! ..
¡Quin kiosco d'ataconador posaria ab aquells mil duros!

—Vigilem-la aquesta dida. Li he observat uns bultos mes sospitosos...

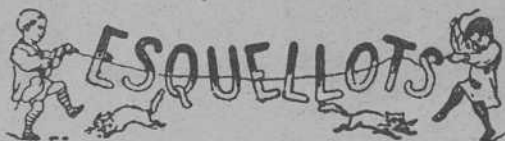
—¿Tú vas veure molts cascos á la plassa de Sant Jaume?
—Sí, senyor: els dels municipals de caball, que feyan recular á la gent.

y el bech s' acostan de tant en tant
sens cap rencor,
per dirse cosas, cosas d' amor.
—¡Ay, cadarnera! —fa 'l pardalet,
batent sas alas tan fort com pot:
—«¡Jo per tú 'm moro!» —«Calla ximplet
que ja ho se tot
y no mereixes que 't digui un mot.» —
—«¿Qué no 'm mereixo...? vinam aquí
vull que m' espliquis ben net y clá
si es que sospitas potsar de mí...»
—Ja ho sabrás ja;
pero... enretfra't un xich enllá:
tú vas jurarme ser sempre meu
y 'm consta que ara fas un embull;
m' han dit que á un' altre vas da 'l cor teu.»
—«Uy... quín orgull;
me sembla, hermosa, que tens pa al ull.»
—«No es á mi sola que m' has jurat
ferme felissa, ser mon consol...»
—«Pro ¿que dius ara?... quí t' ha enredat
y armat tal vol,
no pot ser d' altre que algun mussol.»
—«El mussol, penso, que serás tú
¡poca vergonya...!» —«Parlém á pams
ara que 'm sembla no 'ns veu ningú,
¡mil trons y llamps
arrasin vinyas boscos y camps!
¿sabs aquell día que 't vaig trobar
quan tu entonavas bella cansó
y un ximplet l' arma va disparar...?
d' allavors jo
que tinch á l' ala un perdigó:
desde aquell día, formal t' ho dich,
estar voldria per 'llá hont tú vas,
ab tú á la vora... tot es bonich...»
—«Tant me dirás...
acosta't, tonto, que no caurás:
¿es dir que encare, pardalet meu
m' estimas forsa...?» —«Tothom ho sab.
—«Que soch felissa, jo al costat teu;
sentio un trip, trap...»

—«Bah, te com totas pardals al cap.»
—«¿Estarém sempre tú y jo plegats
saltant pels arbres del riu aqueix?
digas ¿quin día serém casats?
(—«¡Cóm posa greix!»)
Mira, si 't sembla .. avuy mateix,
pero una proba d' estimació
tens de donarme que per xó vinch.»
—«¿Que vols que fassi?» —«Fesme un petó.»
—«Jo no 'm sostinch...
ay... ay... aguánta'm... no se que tinch...»
—«¿Qué tens.. ? qué 't passa?» —«Que no m' hi veig.
¡ay! acompanya'm fins allá al niu.»
—«Si, anem; pro aguánta't que ab tal mareig
lo positiu
fora que anessim de cap al riu.» —

En tots els arbres del voltant d' ells
com si fos festa quan se fa nit,
un himne entonan milers d' aucells
que s' han reunit
com si de bodas hi hagués convit.
Als trenta días per 'llí 's confón
piupiuheig tendre que surt de niu;
y una mareta guardant caliu
cria ditxo's fills que seus son
sense potingas ni biberón.

J. STARAMSA

L' alcalde Lluch se 'n va á Madrid. Probablement á l' hora que veurán la llum aquestas ratillas ja hi haurá arribat... y ja haurá vist á n' en Maura, y fins al rey y tot, perque com alcalde qu' es de real ordre,

y com á tal inviolable y indiscutible, no podría anar á Madrid sense veure al rey.

Y aixó que, segons diuhen, el seu viatge no té caràcter oficial: es un viatge particular, que té res de idem; es á dir: de particular.

De totes maneres es de creure que se 'n endurá la vara.

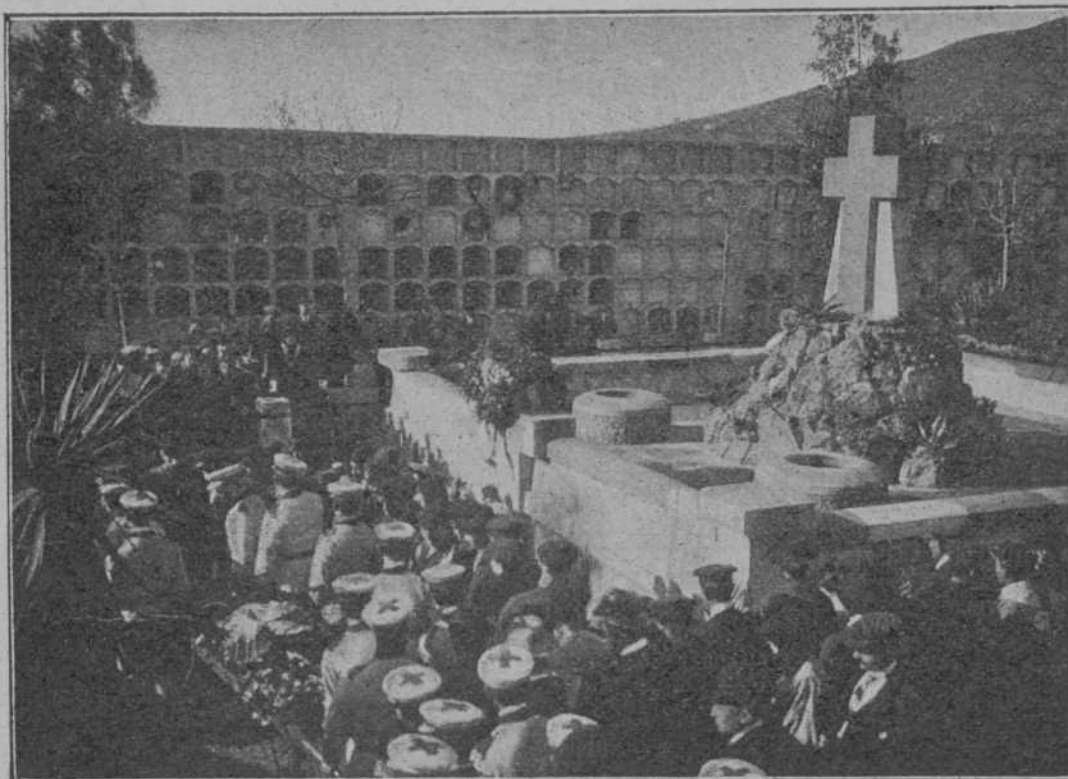
Que sempre ve bé per palpar el terreno quan se camina á las foscas, com hi camina 'l Sr. Lluch, desde qu' es arcalde.

Com també per oferirla á alguna Mare de Deu.

¿A qui l' oferirá aquesta vegada? Perque á Madrid hi ha dugas verges y totes dugas populars: la de Atocha y la de la Paloma.

¿Quína de las dos resultarà favorescuda?

LA CEREMONIA DEL PASSAT DIUMENGE

Els repatriats de Barcelona portant al cementiri de Las Corts de Sarriá una lápida dedicada als seus companys morts, que reposan en aquella necrópolis.

La lápida y las coronas.

Sr. Lluch, si es que dupta, no vacili més: que la sort ho decideixi. Rifi la vara ó fàssila á palletas.

Per tot Espanya hi ha hagut aquests días grans nevadas.

A Barcelona de fret també n' hem tingut; pero per lo que toca á la neu, no s' ha deixat veure.

Es el nostre un recó de mon privilegiat... en quant á temperatura. El termómetro raras vegadas s' encongeix fins arribar al zero.

En cambi, cauhen quatre gotas y la ciutat queda intransitable. Si aixís com hi ha aparatos pera graduar la temperatura, n' hi hagués pera graduar el fanch y la bruticia, al aplicarlo á Barcelona s' esbotzaria.

Un foraster, passant pels carrers del Ensanche, me deya l' altre día:

—Sembla mentida que sent els barcelonins tan industriosos no aprofitin aquest bé de Deu de fanch.

—¿De quína manera voldria que l' aprofitessin?

—Fentne rajolas: montant un forn d' obra á cada xanfrá.

¿Qué 'ls sembla l' idea? ¿No es veritat qu' es aprofitable?

Vels'hi aquí un párrafo molt ingénuo de un article que días enrera publicava *La Perdiu*:

«Un moviment nacional com el nostre no pot tancar-se en un programa definit y concret, *perque cada afirmació que fariam promouria la separació ó retraiment de tots els qui no pensessin de igual manera*, y abans que tot cal mantenir la unitat de nostras filas, la unitat de nostra acció, pera que sigui rápida y profitosa.»

¡De primeral

No hi ha sino un inconvenient pera que pugui realitzar-se aquest somni, y es que 'ls homes encare que volguessin, no podrían prescindir de la seva manera de pensar sobre las múltiples qüestions que sempre han agitat al mon, y que l' agitarán mentres al mon hi haja homes.

Olvidar una realitat tan elemental es fer el tonto... ó l' perdigotayre.

Els pobles de la costa de Llevant se queixan amargament de la empresa del ferrocarril qu' está construhint una paret á lo llarch de la línia, separantlos del mar.

Del mar son fillas aquellas bonicas poblacions, y en certa manera la malehida paret serveix sols pera apartarlás de la seva mare.

Lo qual sobre ser cruel, resulta verdaderament insensat.

¿No hi haurá medi per evitar aquest abús? ¿Se tolerará qu' en qüestió de murallas se posi

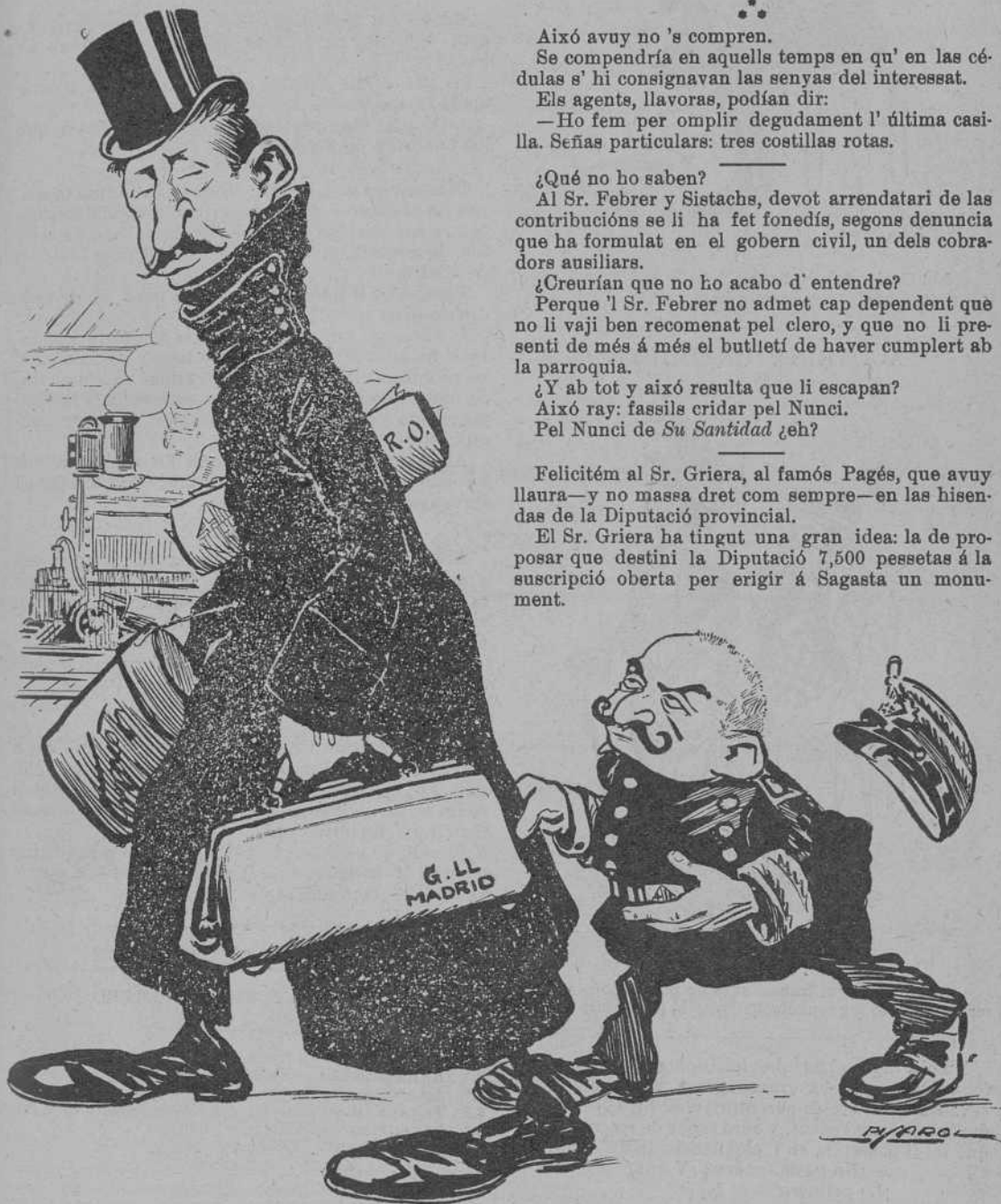

á la costa de Llevant, en la mateixa condició que la Xina?

Sr. Maristany: Vosté s' ha fet molt simpátich imprimint al servey de la seva línea unas condicions europeas qu' enamoran: un moviment continuo de trens, suma facilitat y extraordinaria baratura en els viatjes.

¿Cóm s' explica, donchs, qu' en la qüestió de la

¡A MADRID!

—Senyor Alcalde, ¿y 'ls pressupostos? Miri que se 'ls descuyda.

—No me 'ls descuydo, que 'ls deixo expressament perque 'ls regidors tinguin ab qué entretenirse.

ditxosa paret vulgui sentar plassa de mandarí?

Podrá serho si tant s' hi empenya; pero, la veritat, no li veyém la qua.

L' Arrendataria de las Cédulas ha posat en planta un nou sistema de recaudació.

Días enrera un dels seus agents se dirigí á un tercer pis del carrer del Carme, y trobant á una noya sola, comensá á embargar els mobles, per saldar no sé quinas diferencias bastant duptosas.

En tot aixó arribá l' amo del pis, y á las primeras observacions que feu al agent, aquest li respongué á garrotada seca.

Aixó avuy no 's compren.

Se compendría en aquells temps en qu' en las cédulas s' hi consignavan las senyas del interessat.

Els agents, llavoras, podían dir:

—Ho fem per omplir degudament l' última casilla. Senyas particulars: tres costillas rotas.

¿Qué no ho saben?

Al Sr. Febrer y Sistachs, devot arrendatari de las contribucions se li ha fet fonedís, segons denuncia que ha formulat en el govern civil, un dels cobradors ausiliars.

¿Creurían que no ho acabo d' entendre?

Perque 'l Sr. Febrer no admet cap dependent que no li vaji ben recomenat pel clero, y que no li presenti de més á més el butlletí de haver complert ab la parroquia.

¿Y ab tot y aixó resulta que li escapen?

Aixó ray: fassils cridar pel Nunci.

Pel Nunci de *Su Santidad* ¿eh?

Felicitem al Sr. Griera, al famos Pagés, que avuy llaura—y no massa dret com sempre—en las hisendas de la Diputació provincial.

El Sr. Griera ha tingut una gran idea: la de proposar que destini la Diputació 7,500 pessetas á la suscripció oberta per erigir á Sagasta un monument.

ELS OCIS DE 'N GUTIERRAS

—¡Ah! Habiendo venido más policía, uno está un poco más desenfeynat y tiene temps para todo.

ACLARINT UN DUPTE

—Senyoreta, sigui franca: si es un home, com sembla serho, díguiho ingénuament... y no la perseguiré més.

Y no li diguin pas que la Diputació va curta de fondos, y que passa grans apuros pera satisfacer las sevas atencions més perentorias. El Sr. Griera no 's donará per convenent, y será capás de respondre als que tal li observin, ab l' eloqüencia de un redolí:

—¿No tiene fondos? ¿Y qué?
¡Lo primero es el tupé!

Llegeixo:

«Durant la nit passada han tornat á entrar lladres

á la colecció zoológica y se n' han endut quatre ocas.»

Si com es de creure, 'ls lladres se las han menjadas ab arrós, caldrá dils'hi:—Bon profit!

Y un' altre día que hi tornin no s' olvidin de brindar á la salut de la *vichilancia* municipal.

***

Y á propósit.

Ara que hi están posats ¿no podrían els lladres ferne una que sería l' admiració del mon?

Déixinse d' ocas y gallinas, d' ánechs y de coloms. ¿Quín día 's decideixen á raptar al Avi?

Segons un periódich l' eminent dramaturch senyor Iglesias, ha romput las sevas relacions ab Romea.

Lo que dirán aquells empresaris ab s' acostumada *franquesa*:

—¿Y qué? Mentres tinguém *Castells de fanch*, qué 'ns importan las *Iglesias*?

Días enrera se tingué al *Ateneo* una reunió preparatoria al objecte de organizar un grandió *meeting* contra las corridas de toros. Se tracta, segons sembla, de neutralisar els efectes del *meeting taurófilo* de Madrid.

Pero, si bé s' examina, no val la pena ni de pendre's aquest treball.

L' afició als toros que semblava tan forta y poderosa, ha mort á las primeras de cambi, tan bon punt va prohibirse la celebració de corridas en diumenje. Se creya que mitja Espanya se sublevaría, y la veritat es que s' ha pres la prohibició ab la major tranquilidat del mon.

Ab lo qual ha demostrat que no es de bon tros tan bárbara com suposavan els aficionats á la inútil y repugnant carnicería.

***

Ara s' ha vist que la major part del públich que s' apilotava en els *tendidos* ho feya més per seguir la corrent, per una especie de sugestió que per afició verdadera. Més que taurófilo de rassa, eran *moltons de Pacurgo* els que anavan á la Plassa.

Y es per aixó que no han tret las unglas, porque d' unglas els moltons no 'n tenen.

Traduheixo de un periódich estranger:

En una fonda. Un senyor incomodat, cridant á través de un envá que 'l separa de la cambra vehina:—Ep, mestrel... Fa á lo menos un' hora que li sento cridar: —T' estimol... T' estimol... ¿Es qu' está malalt ó s' ha tornat boig?

El vehí *ab molta calma*:—Tingui una mica de paciència! M' he casat aquest dematí, y la meva senyora es sorda com una tapia.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN L' NÚMERO 1350

- 1.ª XARADA.—*Pa-ra-li-sis*.
- 2.ª ENDAVINALLA.—*Embut*.
- 3.ª ANAGRAMA.—*Calaf*.—*Falca*.
- 4.ª TRENCA-CLOSCAS.—*La muralla de ferro*.
- 5.ª LOGOGRIFO NUMÉRICH.—*Blanes*.
- 6.ª GEROGLIFICH.—*Clarinet*.

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

ALMANACH *de LA ESQUELLA* *de la TORRATXA*

PERA L' ANY 1905 — Un tomo, Ptas. 1

ÚLTIMAS PUBLICACIONES

Núñez de Arce. — Apuntes para su biografía

por J. DEL CASTILLO Y SOKIANO

Un tomo, Ptas. 3

LA HERMÉTICA por Rachilde. — Versión castellana de Luis Ruiz Contreras.

Un tomo, Ptas. 3 50

N. COLAJANNI

RAZAS SUPERIORES Y RAZAS INFERIORES

Ó LATINOS Y ANGLO-SAJONES

Tres tomos, Ptas. 2'25

AVES INSECTÍVORAS

CUYA CAZA ESTÁ PROHIBIDA EN ESPAÑA

OBRA DE GRAN INTERÉS, ESCRITA POR

Don Alfredo Peña y Martín

Un tomo en 8.º, Ptas. 5

FERIDA MORTAL

POEMA PER
ROCH QUELAFERT

Preu 2 rals

CANTARES

DE
MELCHOR DE PALAU

Ptas. 1'50

El consejero de los enamorados

Un tomo, Ptas. 1

Dintre de pochs días

ALMANACH

DE

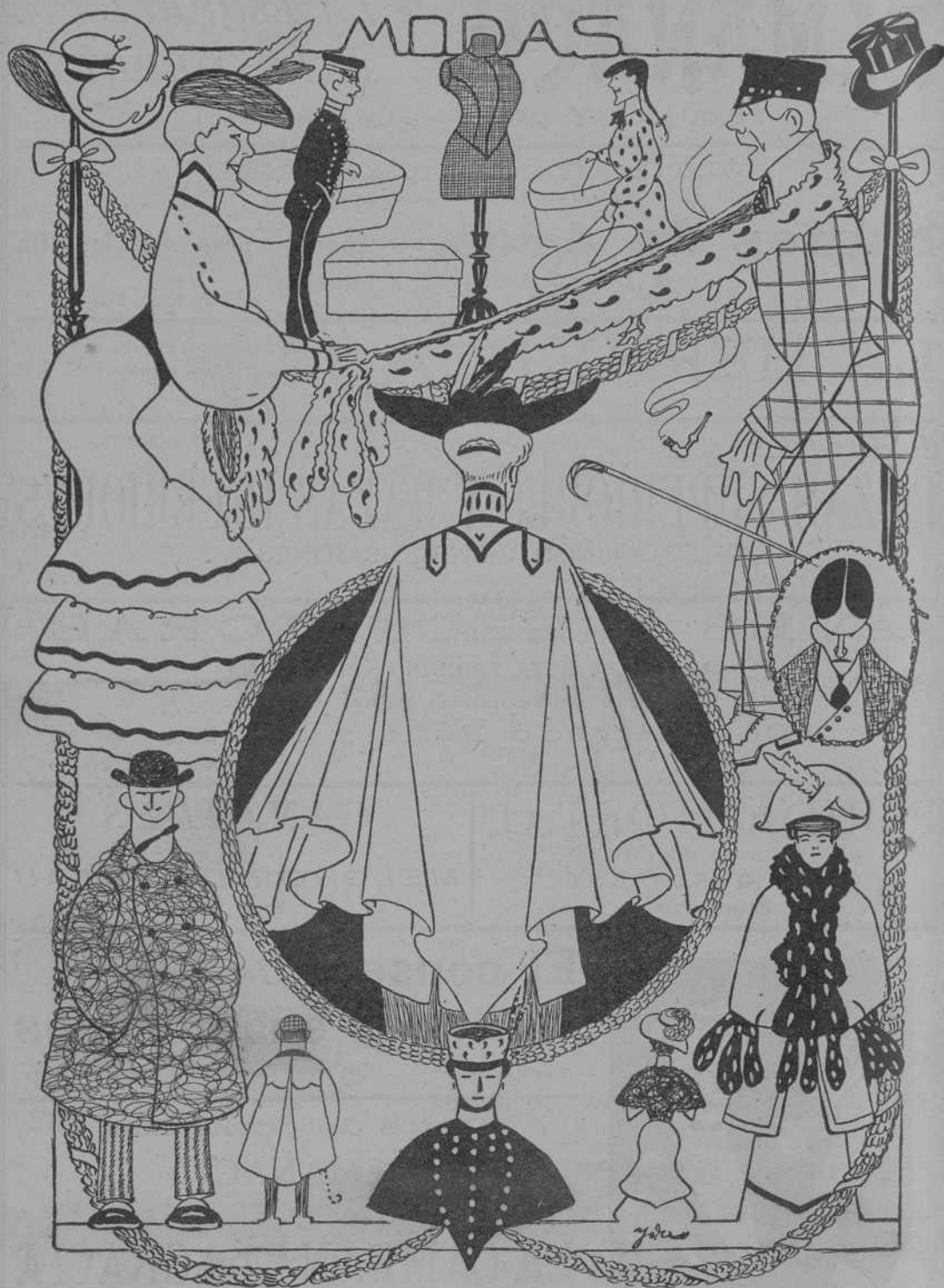
LA CAMPANA DE GRACIA

PERA 1905

Preu 2 ralets

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l' import en llibrassas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrá á volta de correu, franca de ports. No responém l' extravís, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

D' HIVERN

Modas de la casa Fórster,
 modas de la casa Roy
 y modas d' altres grans casas
 de Londres... y de Sant Boy.